Ο τελωνισμός των ψυχών (Φώτης Σχοινάς, Δρ. Φιλοσοφίας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 8 Οκτωβρίου, 2020

Ὁ τελωνισμός τῶν ψυχῶν συνδέεται μέ τό φοβερό μυστήριο τοῦ θανάτου. Τελώνια ὀνομάζονται οἱ δαίμονες πού ἐμφανίζονται κατά καί κυρίως μετά τόν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου καί ζητοῦν λογαριασμό γιά τίς ἁμαρτίες πού διέπραξε ὁ ἄνθρωπος καθ᾽ ὅλη τή διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του. Ὅπως ἔχει γραφεῖ «ἴσως καμιά ἄποψη τῆς Ὀρθόδοξης ἐσχατολογίας δέν ἔχει παρανοηθεῖ τόσο, ὅσο ἡ σχετική μέ τό φαινόμενο τῶν ἐναερίων τελωνίων»[1].

Ἡ ὀνομασία τελώνια εἶναι εἰλημμένη ἀπό τούς τελῶνες τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ τελῶνες ἦσαν πλούσια τάξη ἀδίστακτων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι προπλήρωναν τούς φόρους στό κράτος τῆς τότε ἐποχῆς –καί συγκεκριμένα τό ρωμαϊκό κράτος– , ἐξαγόραζαν ἔτσι τούς φόρους καί τούς εἰσέπρατταν στό πολλαπλάσιο ἀπό τόν ὑποκείμενο σέ φορολογία λαό. Ἡ σκληρότητά τους ἦταν παροιμιώδης: δέν ὀρρωδοῦσαν καί δέν δίσταζαν πρό οὐδενός προκειμένου νά εἰσπράξουν διπλό, τριπλό, τετραπλό τόν ἀναλογοῦντα σέ κάθε ἄνθρωπο φόρο. Οἱ τελῶνες χωρίζονταν σέ δύο τάξεις, τούς «δημοσιώνας» ἤ «δεκατευτάς» καί τούς λεγόμενους δασμολόγους. Οἱ πρῶτοι, ἡ πλουσιώτερη τάξη, ἦσαν οἱ δημόσιοι εἰσπράκτορες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀγοράσει τούς φόρους καί οἱ δεύτεροι ἦσαν ἔμμισθοι ὑπάλληλοι τῶν πρώτων καί ἦσαν ἐξουσιοδοτημένοι νά εἰσπράττουν τούς φόρους ἀπό τόν λαό καί τούς ἀπέδιδαν στούς δημοσιῶνες. Οἱ δασμολόγοι ἦσαν ἄδικοι καί ἅρπαγες, ἀφοῦ εἰσέπρατταν πολύ περισσότερους φόρους ἀπό ὅσους ἔπρεπε νά δώσουν στούς δημοσιῶνες καί ἐπινοοῦσαν διάφορους τρόπους γιά νά μή ξεφύγει κανείς ἀπό τήν ἄδικη καί βαρύτατη φορολογία[2]. Ὅθεν ἦσαν μισητοί στόν λαό καί περιβόητοι γιά τήν εἰσπρατική βουλιμία τους.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποίησαν τούς τελῶνες τῆς ἐποχῆς τους γιά νά σημάνουν τούς δαίμονες πού ζητοῦσαν τήν κυριότητα ἐπί τῆς ψυχῆς τοῦ θανόντος. Ἑρμηνεύοντας τό Κυριακόν λόγιον λίγο πρό τοῦ πάθους, «*ἔρχεται γάρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων καί ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν*» (Ἰωαν. 14, 30) λέγουν ὅτι **ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων εἶναι ὁ διάβολος, ἐπειδή ἐξουσιάζει τόν κόσμο τῆς ἀδικίας, καί ὅτι στόν Χριστό δέν ἔχει καμμία ἐξουσία λόγῳ τοῦ ὅτι ἦταν ἀναμάρτητος.**

Ὁ πρῶτος ἀπό τούς Ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς πού κάνει ἀναφορά στά τελώνια εἶναι ὁ **Ὠριγένης**. Συγκεκριμένα ὁ Ὠριγένης γράφει: «*Οἶδα καί ἄλλους τελώνας, οἵ μετά τήν ἐντεῦθεν ἡμῶν ἀπαλλαγήν ἐπί τοῖς τέρμασι τοῦ κόσμου καθεζόμενοι οἰονεί*

τελωνοῦσι ἡμᾶς καί κατέχουσι, μή τι αὐτῶν ἐν ἡμῖν ἐστιν. Διό γέγραπται· "ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, καί ἐν ἐμοί εὑρήσει οὐδέν". Ποῖα οὖν μέλλομεν πράγματα ἔχειν ὑπ᾽ ἐκείνων τῶν τελωνῶν τῶν ἐρευνώντων τά πάντα, ὅταν τις αὐτός ὅλος λαμβάνηται ἀντί τέλους;»[3]. Ἄς δοῦμε καί τήν ἑρμηνεία στό ἀνωτέρω χωρίο τοῦ Ὠριγένη τοῦ μακαριστοῦ θεολόγου Νικολάου Βασιλειάδη: «Ἀρχαῖος ἐκκλησιαστικός συγγραφεύς, ἀναφερόμενος εἰς τούς τελώνας, οἱ ὁποῖοι εἰσπράττουν τούς φόρους, προσθέτει: Γνωρίζω καί ἄλλους τελώνας, οἱ ὁποῖοι μετά τήν ἀπαλλαγήν μας ἀπό τήν παροῦσαν ζωήν "τελωνοῦσιν ἡμᾶς καί κατέχουσι", ἐάν ἔχωμεν κάτι, τό ὁποῖον τούς ἀνήκει. Τήν γνώμην του αὐτήν περί "τελωνίων" τῶν ψυχῶν στηρίζει εἰς τούς λόγους τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος πρίν ἀπό τό τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς του εἶπεν· "*ἔρχεται ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καί ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν*" (Ἰωάν. ιδ΄ 30). Καί προσθέτει ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεύς: **Πόσα ἆραγε πρόκειται νά ὑποστῶμεν ἀπό ἐκείνους τούς τελώνας, δηλαδή τούς πονηρούς ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι ἐρευνοῦν τά πάντα, ὅταν κανείς ἕνεκα τῆς ἀμετανοησίας του δέν θά πληρώνῃ ἁπλῶς φόρον, ἀλλά θά συλλαμβάνεται καί θά κατακρατῆται ὁλόκληρος**;»[4]

Ὁ **ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος** γράφει χαρακτηριστικά ὅτι **μετά τήν ἔξοδο τῆς ψυχῆς ἀπό τό σῶμα, τήν μέν πονηρή ψυχή παραλαμβάνουν σκοτεινοί δαίμονες, τήν δέ ἀγαθή ψυχή παραλαμβάνουν φωτεινοί ἄγγελοι** (μετάφραση Νικήτα Τσιομεσίδη): «Ὅταν βγεῖ ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό σῶμα, τότε συμβαίνει ἐκεῖ ἕνα μεγάλο μυστήριο. Διότι, ἄν εἶναι ὑπεύθυνη γιά ἁμαρτίες, ἔρχονται χοροί ἀπό δαίμονες καί πονηροί ἄγγελοι, καί δυνάμεις σκοτεινές παραλαμβάνουν τήν ψυχή ἐκείνη καί τήν κρατοῦν αἰχμάλωτη στό δικό τους τόπο. Καί δέν πρέπει κανείς νά παραξενεύεται γιά ὅλα αὐτά. Διότι ἄν, ὅταν ζοῦσε καί ὑπῆρχε σ᾽ αὐτόν τόν κόσμο, εἶχε ὑποταγεῖ καί εἶχε ὑπακούσει καί ἔγινε δοῦλος σ᾽ αὐτούς, πόσο περισσότερο ὅταν φεύγει ἡ ψυχή ἀπό τόν κόσμο αὐτό, θά ὑποταχθεῖ καί θά κυριευθεῖ ἀπ᾽ αὐτούς. Γιά τόν ἀγαθό πρέπει νά σκεφθεῖ ὅτι ἔτσι ἔχουν τά πράγματα· ἀπό τήν ἐδῶ ζωή ὑπάρχουν ἄγγελοι καί πνεύματα ἅγια γύρω ἀπό τούς ἁγίους δούλους τοῦ Θεοῦ, καί τούς προστατεύουν, καί ὅταν οἱ ψυχές βγοῦν ἀπό τά σώματα, τότε οἱ χοροί τῶν ἀγγέλων παίρνουν τίς ψυχές αὐτές καί τίς πηγαίνουν στό δικό τους τόπο, στόν καθαρό αἰώνα καί ἔτσι τίς ὁδηγοῦν μπροστά στόν Κύριο»[5].

Ὁ **Μ. Βασίλειος** ἑρμηνεύοντας τόν 70ον Ψαλμόν τούς στίχους 5, 6 «*Σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με, καί ρῦσαί με, μή ποτε ἁρπάσῃ ὡς λέων τήν ψυχήν μου*»γράφει (μετάφραση Σοφίας Καρακασίδου): «Νομίζω δέ ὅτι οἱ γενναῖοι ἀθληταί τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἠγωνίσθησαν εἰς ὁλόκληρον τήν ζωήν των ἀξίως κατά τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν, ὅταν διαφύγουν ἀπό ὅλας τάς καταδιώξεις αὐτῶν καί φθάσουν εἰς τό τέλος τῆς ζωῆς, ἐξετάζονται ἀπό τόν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος· καί, ἐάν μέν εὑρεθοῦν τραυματισμένοι ἀπό τούς ἀγῶνας των ἤ κάπως στιγματισμένοι ἤ νά ἔχουν ἀποτυπώματα τῆς ἁμαρτίας, θά κρατηθοῦν αἰχμάλωτοι· ἐάν ὅμως εὑρεθοῦν ἀπρόσβλητοι καί ἀκηλίδωτοι, θά τούς ἀναπαύσῃ ὁ Χριστός, ἐπειδή εἶνε ἀνίκητοι καί ἐλεύθεροι. Παρακαλεῖ (ἐνν. ὁ Ψαλμωδός, σημ. δική μου) λοιπόν καί περί τῆς

παρούσης καί περί τῆς μελλούσης ζωῆς. Διότι λέγει, σῶσε με ἐδῶ ἀπό τούς διώκτας· λύτρωσέ με ἐκεῖ εἰς τόν καιρόν τῆς ἐξετάσεως μήπως ὡς λέων ἁρπάξῃ τήν ψυχήν μου. Καί αὐτά δύνασαι νά τά μάθῃς ἀπό τόν ἴδιον τόν Κύριον πού ἔλεγε κατά τόν καιρόν τοῦ πάθους του· *"Νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἔρχεται, καί ἐμ ἐμοί ἕξει οὐδέν"*»[6]. Βλέπουμε λοιπόν ὅτι καί ὁ Μ. Βασίλειος ἔχει τήν γνώμη ὅτι**κατά καί μετά τόν θάνατο πλησιάζουν τήν ψυχή τά πονηρά δαιμόνια καί ἐάν αὐτή φέρει τά στίγματα τῆς ἁμαρτίας κατακρατεῖται ὑπ᾽ αὐτῶν· ἐάν εἶναι ἀκηλίδωτη καί ἄμεμπτη ἀπομακρύνονται ἀπ᾽ αὐτήν καί ἀφήνεται ἐλεύθερη ἀπό τήν ἐξουσία των**.

Τήν διδασκαλία περί τῶν τελωνίων ἐκθέτει καί ὁ **ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας** στό ἔργο του *Λόγος περί ἐξόδου τῆς ψυχῆς*. Στό ἐν λόγῳ ἔργο ἀναφέρονται τά ἑξῆς: «Κατά τόν ἀποχωρισμό τῆς ψυχῆς μας ἀπό τό σῶμα, θά σταθοῦν ἐνώπιόν μας ἀπό τή μία πλευρά στρατιές καί οὐράνιες δυνάμεις, ἀπό τήν ἄλλη οἱ δαίμονες τοῦ σκότους, οἱ ἄρχοντες τοῦ σκότους, οἱ ἀρχηγοί τῶν οὐρανίων τελωνίων, ἐκεῖνοι πού θά καταμετρήσουν τά ἔργα μας. Ἀντικρίζοντάς τους ἡ ψυχή ὀδύρεται καί τρέμει καί μπροστά σέ αὐτήν τήν φρίκη, ἡ ψυχή θά ἀναζητήσει προστασία ἀπό τούς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ. Ὡστόσο, ἀκόμη καί ὅταν γίνει δεκτή ἀπό τούς Ἀγγέλους, ἀκόμη καί ὄντας ὑπό τίς πτέρυγές τους, κατά τήν πορεία της πρός τήν οὐράνια ἀπεραντοσύνη καί ἀναβαίνοντας τά οὐράνια ὕψη, πρόκειται νά συναντήσει διάφορα τελώνια, τά ὁποῖα θά ἐμποδίσουν τήν διέλευσή της πρός τήν Βασιλεία. Καί τό καθένα θά ζητήσει λογαριασμό γιά τήν κάθε μία ἁμαρτία [...] Κάθε πάθος, ἡ κάθε ἁμαρτία, θά ἔχει τό τελώνιό της καί τόν φορολόγο της. Παράλληλα ὅμως, παροῦσες θά εἶναι καί οἱ Οὐράνιες Δυνάμεις καί τά πλήθη τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων. Καί ἐνῶ οἱ Οὐράνιες Δυνάμεις θά παραθέτουν τίς ἀρετές, τά ἀκάθαρτα πνεύματα θά παραθέτουν τίς ἁμαρτίες της [...]Καί ἄν ἡ ψυχή ἐξαιτίας τοῦ εὐσεβοῦς βίου ἀποδειχθεῖ ἄξια μισθοῦ, θά τήν παραλάβουν οἱ Ἄγγελοι καί ἄνευ φόβου θά πετάξει πρός τήν Βασιλεία [...]Ἄν πάλι ἀποδειχθεῖ ὅτι διήγαγε βίο νωθρό καί ἀκρατῆ τότε θά ἀκουσθεῖ ἡ φοβερή φωνή: "*ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μή ἴδῃ τήν δόξαν Κυρίου*". Τότε θά τήν ἀφήσουν οἱ Ἄγγελοι καί θά τήν παραλάβουν οἱ φοβεροί δαίμονες δεμένη μέ φρικτά δεσμά, καθιστώντας τήν δέσμια στήν εἰρκτή τῆς κολάσεως»[7].

Ὁ **ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς** μιλᾶ γιά τούς «*ταρταρίους ἄρχοντας*», τούς ἄρχοντες δηλαδή τοῦ Ἅδη, πού στόν καιρό τοῦ θανάτου καί εὐθύς μετά θά ἀπαιτοῦν λόγο γιά τίς ἁμαρτίες πού ἔχει διαπράξει καί δέν ἔχει ἐξομολογηθεῖ καθαρά ὁ ἄνθρωπος (μετάφραση Αἰκατερίνη Γκόλτσου): «**Πρέπει λοιπόν νά προσέχουμε συνεχῶς στή βίωση τῆς ἐξομολογήσεως, μή τυχόν κάπου ἡ ψυχή μας ψεύδεται, νομίζοντας ὅτι ἀρκετά ἐξομολογήθηκε στό Θεό, γιατί εἶναι πολύ ἀνώτερη ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ ἀπό τή συνείδησή μας, κι ἄν ἀκόμα δέν αἰσθάνεται κανείς κάτι σέ βάρος του μέ κάθε βεβαιότητα**, καθώς ὁ σοφώτατος Παῦλος μᾶς διδάσκει λέγοντας· "ἀλλά δέν ἀνακρίνω τόν ἑαυτό μου· γιατί δέν αἰσθάνομαι τίποτε σέ βάρος μου, ἀλλά δέ δικαιώθηκα μέ αὐτό, ἐκεῖνος πού μέ ἀνακρίνει εἶναι ὁ

Κύριος” (Α΄ Κορ. 4,34). **Γιατί, ἐάν δέν ἐξομολογηθοῦμε ὅπως πρέπει γἰ αὐτά, θά ἀνακαλύψουμε στούς ἑαυτούς μας κάποια κρυφή δειλία στόν καιρό τῆς ἐξόδου μας.** Πρέπει λοιπόν νά εὐχόμαστε ἐμεῖς πού ἀγαποῦμε τόν Κύριο νά βρισκόμαστε τότε ἔξω ἀπό κάθε φόβο· πραγματικά ἐκεῖνος μέν πού φοβᾶται δέ θά προσπεράσει ἐλεύθερα τούς ταρτάριους ἄρχοντες· γιατί ἐκεῖνοι οἱ ἄρχοντες ἔχουν σάν συνήγορο τῆς κακίας τους τήν δειλία τῆς ψυχῆς μας. Ἡ ψυχή ὅμως πού ἀγαλλιᾶται στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τήν ὥρα τοῦ θανάτου ἀνεβαίνει πάνω ἀπό ὅλες τίς σκοτεινές παρατάξεις μαζί μέ τούς ἀγγέλους τῆς εἰρήνης»[8].

Ἀλλά καί ὁ **ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ὁ συγγραφεύς τῆς Κλίμακος** ἀναφέρεται στά τελώνια. Στό βιβλίο *Ἡ ζωή μετά τόν θάνατο* τοῦ **Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου π. Ἱεροθέου** διαβάζουμε: «Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης περιγράφει ἕνα φοβερό θέαμα, πού εἶδε ὁ ἐρημίτης Στέφανος, πού ἠσκεῖτο στό ὄρος Σινᾶ, κοντά στό σπήλαιο τοῦ Προφήτη Ἠλία. Τήν παραμονή τοῦ θανάτου του, ἐνῶ εἶχε τά μάτια του ἀνοικτά, περιέπεσε σέ ἔκσταση καί παρατηροῦσε γύρω ἀπό τήν κλίνη του, πότε δεξιά καί πότε ἀριστερά. Τόν ἄκουγαν οἱ παριστάμενοι νά ἀποκρίνεται σάν νά τόν ἀνέκριναν κάποιοι. Ἄλλοτε ἔλεγε: “ναί· ὄντως· εἶναι ἀλήθεια· ἀλλ᾽ ἐνήστευσα τοσούτους χρόνους ὑπέρ τούτου”. Ἄλλοτε ἔλεγε: “οὐχί· ὄντως ψεύδεσθε· τοῦτο οὐκ ἐποίησα”. Ἄλλοτε “ναί· ἀληθῶς τοῦτο· ναί· ἀλλ᾽ ἔκλαυσα· ἀλλά διηκόνησα”. Ἄλλοτε ἔλεγε “ὄντως κατηγορεῖτε μου”. Μερικές φορές ἔλεγε, “ναί, ἀληθῶς· ναί· καί πρός ταῦτα τί εἰπεῖν οὐκ ἔχω· ἐν τῷ Θεῷ ἐστι τό ἔλεος”. Καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης προσθέτει ὅτι ἦταν ἕνα θέαμα φρικτό καί φοβερό “καί ἀόρατον καί ἀσυγχώρητον λογοθέσιον”. Τό δέ φοβερότερο ἦταν ὅτι τόν κατηγοροῦσαν γιά πράγματα τά ὁποῖα δέν εἶχε πράξει».[9]

Ὁ **ὅσιος Ἡσύχιος ὁ πρεσβύτερος** γράφει στή **Φιλοκαλία**: «*Ἐπελεύσεται ὥρα ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ τοῦ θανάτου, ἐλεύσεται· καί διαφυγεῖν οὐ δυνατόν. Καί εἴθε ὁ τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀέρος ἄρχων τότε ἐρχόμενος, εὑρήσοι τά ἡμῶν ἀνομήματα ὀλίγα τε καί εὐτελῆ, ἵνα μή ἐλέγξῃ ἀληθεύων· καί τότε κλαύσομεν ἀνωφελῆ. Ἐκεῖνος γάρ ὁ δοῦλος, ὁ γνούς τό θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καί μή ποιήσας ὡς δοῦλος, δαρήσεται πολλάς, φησί*»[10].

Ἡ πληρέστερη ὅμως διδασκαλία περί τοῦ τελωνισμοῦ τῆς ψυχῆς μετά τόν θάνατο ὑπάρχει στόν βίο τοῦ ὁσίου Βασιλείου τοῦ Νέου. Στόν βίο αὐτό ἡ Θεοδώρα, μαθήτρια τοῦ ὁσίου, μετά τόν θάνατό της περιγράφει σέ ὅραμα στόν Γρηγόριο, ἐπίσης μαθητή τοῦ ὁσίου Βασιλείου τοῦ Νέου, τά τελώνια πού συνάνησε μετά τόν θάνατό της. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τοῦ κειμένου ἀδυνατοῦμε νά τό μεταφέρουμε ὅλο ἐδῶ. Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νά τό βρεῖ ὅλο στήν προσφάτως κυκλοφορηθεῖσα **Δογματική τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς**, στό κεφάλαιο *Ἡ μερική κρίση*, στίς σελίδες 906 ἕως 916. Ἐμεῖς θά συνεχίσουμε μέ ἀναφορά στόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη.

Στό ἔργο του *Πνευματικά Γυμνάσματα* ὁ **ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης** γράφει: «Παρακάλεσε μέ θερμά δάκρυα τόν Βασιλέα τῶν αἰώνων νά σέ ἐλευθερώσῃ ἀπό τούς φοβερούς δαίμονας ποῦ συνηθίζουν νά ἔρχωνται πάντοτε εἰς τήν ὥραν τοῦ θανάτου, διά νά στήσουν φοβερόν καί ἀόρατον κριτήριον καί νά ἐρευνήσουν ὅσα ἔργα κακά ἔπραξες, ὅσα λόγια πονηρά ἐλάλησες, καί ὅσους λογισμούς αἰσχρούς ἐσυλλογίσθης, καί νά σέ κατηγορήσουν ὄχι μόνον εἰς τά κακά ποῦ ἔκαμες, ἀλλά καί εἰς ἐκεῖνα ἀκόμη πού δέν ἔκαμες, καθώς τοῦτο δηλοῦται ἀπό τόν ὅσιον ἐκεῖνον καί ἡσυχαστήν Στέφανον, περί τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος (Λόγ. ζ΄) καί αὐτά θά κάμουν τότε οἱ δαίμονες, διά νά πάρουν τήν ψυχήν σου ἐάν δυνηθοῦν (καί μάλιστα ἄν εὕρουν ἁμαρτίας ἀνεξομολογήτους) καί νά τήν καταδικάσουν εἰς τόν ᾅδην»[11].

Τέλος θά κλείσουμε μέ μία σύγχρονη ἐμπειρία τῶν τελωνίων πού ἀναφέρει ὁ **π. Σεραφείμ Ρόουζ** στό βιβλίο του *Ἡ ψυχή μετά τόν θάνατο*. Στό βιβλίο αὐτό διαβάζουμε: «Ἡ ἀντίδραση ἑνός χαρακτηριστικοῦ “πεφωτισμένου” ἀνθρώπου τῶν καιρῶν μας, τοῦ Κ. Γιούεκσκοουελ, ὅταν μετά ἀπό τόν 36ωρο “κλινικό θάνατό” του συνάντησε προσωπικά τά τελώνια, καταγράφεται στό βιβλίο του, ἀποσπάματα τοῦ ὁποίου ἔχουμε ἤδη παραθέσει σέ προηγούμενα κεφάλαια:

Ἀφοῦ μέ πῆραν ἀπό τό χέρι, μέ ἔβγαλαν στό δρόμο περνώντας κατευθείαν μέσα ἀπό τόν τοῖχο τοῦ δωματίου.

Ἔξω βράδιαζε καί λίγο χιόνιζε. Τό ἔβλεπα ἀλλά δέν αἰσθανόμουν κρύο καί γενικά δέν αἰσθανόμουν τή διαφορά θερμοκρασίας μέσα καί ἔξω. Προφανῶς κάποια πράγματα ἔχασαν γιά τό ἀλλοιωμένο σῶμα μου τή σημασία τους. Ἀρχίσαμε γρήγορα νά ἀνεβαίνουμε ψηλά...Ἡ ἀντίληψη τοῦ χρόνου ἔσβησε ἐντελῶς στό νοῦ μου. Δέν ξέρω πόση ὥρα ἀνεβαίναμε ψηλά. Ξαφνικά ἀκούστηκε κάποιος θόρυβος καί μέ κραυγές καί γέλια ἄρχισε γρήγορα νά μᾶς πλησθάζει ἕνα πλῆθος κάποιων ἀπαίσιων ὄντων.

“Δαίμονες!” σκέφτηκα. Τό κατάλαβα μάλιστα πάρα πολύ γρήγορα καί μέ ἔπιασε κάτι σάν τρόμος πού μέχρι τότε μοῦ ἦταν ἄγνωστος. Δαίμονες! Φαντάζομαι πώς θά εἰρωνευόμουν καί θά γελοῦσα ἄν κάποιος, λίγες μέρες, ἀκόμα καί λίγες ὧρες νωρίτερα, μοῦ ἔλεγε ὅτι πιστεύει στήν ὕπαρξή τους καί εἶδε μέ τά μάτια του τούς δαίμονες! Ὡς μορφωμένος ἄνθρωπος τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰώνα, μέ τό ὄνομα αὐτό θεωροῦσα τίς κακές συνήθειες καί τά πάθη τοῦ ἀνθρώπου. Γι᾽ αὐτό καί ἡ λέξη αὐτή δέν ἦταν γιά μένα ὄνομα, ἀλλά ἕνας ὅρος πού δηλώνει ἀφηρημένη ἔννοια. Καί ξαφνικά αὐτή ἡ “ἀφηρημένη ἔννοια” παρουσιάστηκε μπροστά μου σάν ζωντανό πρόσωπο!...

Ἀφοῦ μᾶς περικύλωσαν ἀπό ὅλες τίς πλευρές οἱ δαίμονες φώναζαν καί ἀπαιτοῦσαν ἀπ᾽ τούς ἀγγέλους νά μέ παραδώσουν σ᾽ αὐτούς. Προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νά

μέ ἁρπάξουν ἀπό τά χέρια τους, ἀλλά δέν τολμοῦσαν νά τό κάνουν. Ἀπό τίς αἰσχρές κραυγές καί τά οὐρλιάσματα πού ἔβγαζαν ξεχώρισα κάποιες λέξεις καί μερικές φορές ὁλόκληρες τίς φράσεις.

"Εἶναι δικός μας, ἀρνήθηκε τό Θεό", ξαφνικά φώναξαν ὅλοι μέ μιά φωνή καί ταυτόχρονα ὅρμησαν πάνω μου. Τό αἷμα πάγωσε στίς φλέβες μου.

"Εἶναι ψέμα! Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια!", ἤθελα νά τούς ἀπαντήσω, ὅταν ξαναβρῆκα τόν ἑαυτό μου, καί ὅμως ἡ μνήμη μοῦ ἔδεσε τή γλώσσα. Μέ ἕναν τρόπο ἀκατανόητο θυμήθηκα ξαφνικά ἕνα ἀσήμαντο περιστατικό πού συνέβη τόσο παλιά, τήν ἐποχή πού ἤμουν νέος, καί πού τό ξέχασα σχεδόν ἐνελῶς.

Στό σημεῖο αὐτό ὁ συγγραφέας θυμᾶται ἕνα περιστατικό ἀπό τά σχολικά του χρόνια. Κάποια μέρα, σέ μία φιλοσοφική συζήτηση πού εἶχε μέ φίλους του, ἕνας ἀπό αὐτούς ἐξέφρασε τήν ἑξῆς ἄποψη: "Γιατί πρέπει νά πιστέψω στό Θεό, ἄν χωρίς καμιά διαφορά μπορῶ νά πιστεύω ὅτι ὁ Θεός δέν ὑπάρχει;" Στήν ἐρώτηση αὐτή ὁ συγγραφέας ἀπάντησε: "Μπορεῖ καί νά μήν ὑπάρχει". Τή στιγμή ὅμως, μετά τόν θάνατό του, πού βρέθηκε ἀντιμέτωπος μέ τούς δαίμονες-κατηγόρους στά τελώνια, ὁ συγγραφέας ἀναλογίστηκε:

Αὐτή ἡ ἀπάντησή μου κυριολεκτικά ἦταν "ἀργόν ρῆμα". Δέν μποροῦσε αὐτή ἡ βαττολογία τοῦ φίλου μου νά μοῦ δημιουργήσει ἀμφιβολίες στήν ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ. Ἄλλωστε χωρίς πολλή προσοχή παρακολουθοῦσα αὐτά πού ἔλεγε. Καί ὅμως, ὅπως φάνηκε τώρα, ὁ ἀργός αὐτός λόγος δέν ξεχάστηκε».[12]

Εἴδαμε σέ γενικές γραμμές τή διδασκαλία τῶν Πατέρων γιά τά τελώνια• τούς δαίμονες-κατηγόρους τοῦ ἀνθρώπου κατά καί μετά τόν θάνατό του. Ἴσως ὑπάρχουν ἀμφιβολίες γιά τά τελώνια καί ἴσως μερικοί θεωροῦν τό θέμα αὐτό ἀπό ἐντελῶς ἀνυπόστατο, ἐντελῶς μυθῶδες ἕως θεολογούμενο. Ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων εἶναι σαφής: ὄντως εἶναι ὑπαρκτά τά τελώνια κατά καί μετά τόν θάνατο. Καί μάλιστα ὁ π. Σεραφείμ Ρόουζ θεωρεῖ τά τελώνια «ὡς τή λυδία λίθο τῆς αὐθεντικῆς μεταθανάτιας ἐμπειρίας».[13]

Σημειώσεις

[1] π. Σεραφείμ Ρόουζ, Ἡ ψυχή μετά τόν θάνατο, Β΄ ἔκδοση, μετάφραση Παναγιώτα Τσουροπλή, ἐκδ. Μυριόβιβλος, Ἀθήνα 2003, σελ. 116

[2] Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου, Ἡ ζωή μετά θάνατον, Δ΄ ἔκδοση, Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), Λεβάδεια 1997, σελ. 67-68

[3] Ὠριγένους, Εἰς τό κατά Λουκᾶν εὐαγγέλιον, Ὁμιλία ΚΓ΄ 23-30, ΒΕΠΕΣ, τόμος 15, ἔκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1958, σελ. 46

[4] Νικολάου Π. Βασιλειάδη, Τό μυστήριον τοῦ θανάτου, ἐκδ. Σωτήρ, Ἀθῆναι 1982, σελ. 371

[5] Μακαρίου Αἰγυπτίου, Ὁμιλίες πνευματικές, Ὁμιλία ΚΒ΄, μετάφραση Νικήτας Τσιομεσίδης, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 373

[6] Μ. Βασιλείου, Εἰς τόν Ζ΄ Ψαλμόν 3, μετάφρασις Σοφίας Καρακασίδου, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 45-47

[7] Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ὁμιλία 14, Περί ἐξόδου ψυχῆς, καί περί τῆς δευτέρας παρουσίας, PG 77, 1073C-1076D. Παρατίθεται στό Ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Τσέλιε (Πόποβιτς), Δογματική, μετάφραση Ἄρης Ἠλ. Γεωργόπουλος, Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὄρος, σελ.905-906

[8] Διαδόχου Φωτικῆς, Κεφάλαια γνωστικά 100, μετάφραση Αἰκατερίνη Γκόλτσου, ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 287

[9] Ἰωάννου Σιναΐτου, Κλῖμαξ, Λόγος ζ΄, ἐκδ. Παπαδημητρίου, σελ. 67. Παρατίθεται στό Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου, Ἡ ζωή μετά θάνατον, Δ΄ ἔκδοση, Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), Λεβάδεια 1997, σελ. 76-77

[10] Ἡσυχίου Πρεσβυτέρου, Πρός Θεόδουλον ρξα΄, Φιλοκαλία, τόμος Α΄, ἐκδοτικός οἶκος Ἀστήρ, Ἀθῆναι 1958, σελ. 166

[11] Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, Τά πνευματικά γυμνάσματα, Μελέτη Η΄, Γ΄ Ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τέλος ὅλου τοῦ καιροῦ, Ἀθῆναι 1950, σελ.68-69

[12] π. Σεραφείμ Ρόουζ, ὅ.π., σελ. 134-135-136

[13] π. Σεραφείμ Ρόουζ, ὅ.π., σελ. 141 κ. ἑξ.

(Πηγή: antifono.gr)